

Waterstelling

'Decentralisatie is niet goed voor grondwaterbeheer'

In deze rubriek leggen wij steeds een stelling voor aan drie personen die op de een of andere manier te maken hebben met water en het onderwerp van de stelling. De achtergrond van deze stelling is dat goed grondwaterbeheer en een heldere toedeling van taken van groot belang zijn voor de drinkwaterbedrijven om van dit grondwater goed drinkwater te maken.

'Ik ben het niet eens met de stelling. Decentralisatie van taken en verantwoordelijkheden is overigens geen issue in het grondwaterbeheer. Er is wel noodzaak dat de belangrijke spelers in de watersector elkaar beter weten te vinden en samenwerken.'

De potenties van onze bodem worden steeds duidelijker en interessanter om te benutten. Het beheer van ons grondwater is daarmee steeds meer afhankelijk van de relatie tussen verschillende functies en activiteiten in de bodem en de ondergrond (energie, drinkwater, productiewater, landbouw, bodemverontreiniging). Dat vergt een zorgvuldige aanpak om schade aan en uitputting van ons bodem- en watersysteem te voorkomen. Daarom verschillen de uitdagingen in het beheer van ons grondwater per regio in Nederland. Het watersysteem van Brabant levert bijvoorbeeld andere uitdagingen op dan in Noord-Holland. Drinkwaterbedrijven, industriële bedrijven, landbouwbedrijven, waterschappen en gemeenten zijn voorbeelden van partijen die allemaal invloed hebben op of gebruikmaken van het bodem-watersysteem. Een passend beheer van dit systeem kun je alleen realiseren door samen te werken op systeemniveau.

Het vergt van partijen dat ze verder kijken dan sec hun eigen belang in de waterketen. We zijn niet alleen stakeholders, we zijn shareholders met een verantwoordelijkheid voor een deel van het bodem-watersysteem. Hier ligt bijvoorbeeld een grote uitdaging om de waterkwaliteit op orde te krijgen om aan de Kaderrichtlijn Water te kunnen voldoen. We hebben iedereen nodig om deze uitdaging bij de kop te pakken. Maar ook het aanwijzen van strategische grondwaterreserves, het gebruik van grondwater voor industrie, het wel of niet toestaan van activiteiten die kleilagen perforeren die het diepere grondwater beschermen, de aanpak van bodem- en grondwaterverontreinigingen. Het zijn voorbeelden van functies die elkaar potentieel in de weg kunnen zitten. Het is de uitdaging om van conflicterende functies naar werkbare functiecombinaties te komen en te zoeken naar een goede balans tussen efficiënte bescherming in combinatie met duurzame benutting. In Brabant willen we dit eren door te doen en elkaars kennis, kunde, positie en instrumenten te delen en te benutten. Dit vergt een benadering waarbij de overheden (nationaal, regionaal, lokaal) zich steeds meer zullen moeten aanpassen aan en inspelen op nieuwe inzichten en veranderende omstandigheden ter plaatse, om tot een maatschappelijk wenselijk, verantwoord, geaccepteerd, en passend grondwaterbeheer te komen.'

Johan van den Hout
Gedeputeerde Provincie Brabant

'Ik ben het oneens met de stelling. Grondwater stroomt onder onze voeten en we gebruiken het op vele verschillende manieren: als drinkwater, voor industrie en landbouw, als opslag van warmte, enzovoort. Om ons grondwater in de toekomst optimaal te kunnen blijven benutten, is het van belang dat we er niet méér van gebruiken dan dat er bij komt. Daarnaast is het van belang dat ons grondwater schoon blijft, zodat we het voor zoveel mogelijk doeleinden kunnen inzetten. Ons streven moet zijn zoveel mogelijk maatschappelijke waarde uit het grondwater te halen. Uiteraard zonder dat dit ten koste gaat van het bodem-watersysteem als geheel. En zonder dat we er voor toekomstige generaties te weinig van over laten. Laten we daarom – nadrukkelijker dan we tot nu toe doen – uitspreken dat grondwater een 'common good' is en dat we er dus ook zo mee om zouden moeten gaan.

Het ligt voor de hand dat de overheid – als vertegenwoordiger van het publiek belang – het voortouw neemt in het faciliteren van het grondwatergebruik. De overheid moet er tegelijkertijd voor zorgen dat de duurzame maatschappelijke gebruikswaarde van ons grondwater zo groot mogelijk blijft. De burger mag daarbij verwachten dat de overheid dat op een transparante en efficiënte wijze doet. Als ik kijk naar hoe we – vanuit de overheid bezien – met onze ondergrond omgaan, valt mij op dat het er bestuurlijk erg druk is en qua regelgeving erg complex. De verdeling van bevoegdheden over de ondergrond is onlogischer en minder werkbaar dan bovengronds, waar sprake is van een helder onderscheid tussen rijkskaders, provinciale structuurvisies en gemeentelijke bestemmingsplannen. Kortom, het mag ook ondergronds allemaal helderder en logischer worden georganiseerd.

Ik constateer verder dat er een spanningsveld bestaat tussen enerzijds lokaal integraal werken (bovengrond, ondergrond, energie, enzovoort), en anderzijds bovenlokaal consistent sturen op grondwaterbelangen. Dit belemmert het streven om afwegingen in de ruimtelijke ordening zo dicht mogelijk bij de burger te maken, waardoor ook de grote maatschappelijke waarde van het grondwater voor de burger zichtbaar wordt. Een goede bevoegdheidsverdeling over onze ondergrond moet daar een optimum in zoeken. Voor een deel kan decentralisatie van de juiste taken daarbij helpen.'

Lot van Hooijdonk
Wethouder Milieu en Duurzaamheid
gemeente Utrecht

Tanja Klip-Martin
Dijkgraaf Waterschap Vallei en Veluwe

'Decentralisatie is prima, zolang het niet tot verzuiling leidt. En dat risico is reëel aanwezig. Het grondwaterbeheer is nu verdeeld over de drie decentrale overheden. Als provincie, gemeente of waterschap moeten wij elkaar dus goed weten te vinden en steeds over onze bestuurlijke grenzen heen kijken. Grondwater houdt zich immers niet aan bestuurlijke, bovengrondse grenzen. Wat we in de ondergrond doen, heeft effect boven het maaiveld en dit geldt zeker ook andersom. We moeten ervoor zorgen dat de verschillende beleidsvelden en vaktechnische specialisaties verbonden worden, zodat we werken vanuit een holistische benadering: vanuit een geïntegreerd systeem, waarin ieder zijn eigen taak en actie oppakt. Wij moeten ons er daarbij terdege van bewust zijn dat wat we nu doen, overmorgen effect heeft! Naast 3D-denken vormt de factor 'tijd' de belangrijke vierde D.

De maatschappelijke opgaven betreffende de ondergrond zijn in de uitvoering gebonden aan het regionale of lokale bodem- en watersysteem. Hiervoor is gebiedskennis een absolute voorwaarde. Als waterschap zien we de volgende rode draad: kennisontwikkeling, kennis delen en koppelen van doelen in een gebiedsgerichte aanpak. De maatschappelijke meerwaarde moet daarbij centraal staan. Dit vraagt om een regionale aanpak en daarmee om decentralisatie van het grondwaterbeheer.

Voor een brede maatschappelijke opgave als drinkwatervoorziening is echter centrale regie noodzakelijk. Het belang daarvan heeft een nadrukkelijk nationaal karakter. Maar daarbij is ook voor de winning en productie van ons drinkwater regionale kennis en inzet een conditio sine qua non. Centrale regie is nodig om de nationale opgave te overzien, maar zonder inbreng van systeemkennis geeft dat in de praktijk geen zekerheden. Voor drinkwaterwinning uit grondwater is het kunnen schakelen tussen schalen essentieel, zowel tussen landelijk en regionaal/lokaal als tussen strategisch en operationeel.

Decentralisatie is dus wel degelijk goed voor operationeel grondwaterbeheer. Voor nationale belangen is een centrale regie daarbij belangrijk.'